

“Che”, E. H. Carr ve Stalin Değerlendirmeleri
2012-12-05 10:43:00

”

”

” ” (Sosyalist Forum'da sürdürülen bir tartışmada- G. A.) “Che” şöyle dedi:

”

” ” “1925 yılında başlayan kıtlıktan SBKP genel sekreterliğinin ancak 1930 yılında haberi oluyor, bu süre içinde Genel sekretere sürekli (Ukrayna ve Kırım'da ihanetten söz edilmesi yerine) birtakım önerilerin sunulması vs. ile uyutulması olaylarını (Engels'i getirin o ne diyor bakalım demesini yazmayım da alınma) anlatmama gerek varmı?” Benim kendisine bu alıntının kaynağını sormam üzerine de bir link gönderdi. “Che”nin linkini verdiği kaynağın, Edward Hallett Carr'ın, Begüm Adalet çevirisiyle Türkçeye kazandırılan ve Birikim Yayınları tarafından basılan “1917 Öncesi ve Sonrası” adlı kitabı olduğu anlaşılıyor. Ancak, “Che”nin iddiasında bazı ciddi sorunlar var. Tartışmalarda devrimci üsluptan uzaklaşmamaya dikkat etmek gerektiğini belirttikten sonra bu sorunlara sırasıyla değineyim:

”

” ”

”

” ” 1) E. H. Carr, toplam 14 ciltlik A History of Soviet Russia (=Bir Sovyet Rusya Tarihi) adlı anıtsal yapıtı kaleme almış önemli bir tarihçidir. 1950'li ve 1960'lı yıllarda kaleme alınan bu yapıt, esas olarak 1917-1929 dönemini incelemekte ve kısmen eskimiş olmakla birlikte Sovyet Rusya tarihi için önemli bir kaynak işlevi görmeye devam etmektedir. Carr, önceleri liberal ve anti-Marksist bir konuma sahipti. Örneğin o, 1934'de yazdığı Karl Marx adlı biyografik yapıtında çok zeki bir insan olduğunu kabul ettiği Marks'ın tek hedefinin “sersemce bir sınıf kini” öğütlemek olduğunu söylüyor, O'nun diyalektiksel materyalizmini “abuk subuk” ve emek değer teorisini “dogmatik” buluyordu. Bununla birlikte Carr süreç içinde Ekim Devrimi'ne ve Sovyet Rusya'ya görece bir bilimsellik ve nesnellikle yaklaşmayı başarmış eğer burjuva tarihçilerinden biri olmuştur. Anlaşılabilirliği gibi bütün bu olgular, Carr'ın bu dev yapıtında eleştirilebilecek bir çok nokta olmadığı anlamına gelmemektedir. Örneğin o, Stalin'in önderliği olmaksızın ve O'nun çizgisi uygulanmaksızın Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşa edilemeyeceğini teslim etmekteydi; ama aynı zamanda 1930'lu yıllardaki yaygın tutuklama ve terör dalgasından Stalin'i sorumlu tutma hatasına düşüyordu. Carr şöyle diyordu:

”

” ” “Stalin, proleter devriminin temellerini Rusya kapitalizminin mezarının üzerinde kurdu; ama

bunu Marksizmin öncülerinden, onu neredeyse reddedecek ölçüde saparak yaptı.” (Socialism in One Country I, Middlesex, Penguin Books, 1970, s. 201) Gene o Stalin için,

■

■ ■ “O bir kurtarıcı ve tirandı; bir davaya kendini adanmış olmakla birlikte kişisel bir diktatördü” (aynı yerde, s. 201) diyordu. Yazarın, Marksizmin temel öncülerinden sapmanın olduğu bir yerde proleter devriminin temellerinin atılamayacağını anlamadığını ve burada sadece kendi kafakarışıklığını ve mantıksal tutarsızlığını sergilediğini görüyoruz. O; Stalin ve Bolşeviklerin, Marksizmin kurucularının ancak soyut düzeyde ele alabildikleri ya da öngöremedikleri birtakım sorunların (örneğin proleter devriminin Rusya gibi görece geri bir ülkede gerçekleşmesi ve bu ülkede sosyalizmin, ileri ülkelerin proletaryasının aktif devrimci desteği olmaksızın inşası vb.) Sovyetler Birliği’nin özgül koşulları altında somut çözümünü bulmak zorunda olduklarını da kavramamıştır. Öte yandan; gerek Sovyetler Birliği tarihi hakkındaki bilgilerimizin ve gerekse Bill Bland ve Grover Furr gibi komünist araştırmacıların çalışmalarının; burjuvazi ve onun akademyadaki ajanları, modern revizyonistler ve Trotskistler tarafından sürekli olarak pompalanan bu hatalı değerlendirmeleri çoktan çürütmüş olduğunu da biliyoruz. 1982’de ölen Carr’ın, 1990 sonrası kısmen açılan Sovyet devlet arşivlerinin sunduğu belgelerden yararlanma olanağı bulmuş olması halinde değerlendirmelerinin daha objektif bir içerik taşıyacağını tahmin edebiliriz.

■

■ ■

■

■ ■ 2) Buna rağmen E. H. Carr, 1920’li yıllarda görülen ve sonuncusu 1932-33’te yaşanan ve asla Rusya tarihinin Ekim Devrimi-sonrası dönemine özgü olmayan kıtlıkların esas sorumlusunun Sovyet hükümeti ve Bolşevik Partisi olduğunu ileri sürmüyor. Carr, genel olarak tarım sorununu, tarımın kollektifleştirilmesine giden süreci, kırlardaki sınıf savaşımı sorununu ve Parti içindeki bütün bu sorunlara ilişkin tartışmaları esas olarak, 14 ciltlik yapıtının Foundations of Planned Economy I (=Plânlı Ekonominin Temelleri I) adlı kitabının “Tarım” başlıklı ve 3. sayfadan 289. sayfaya kadar olan 87 sayfalık bölümünde işliyor. Bu bölümde Carr, Parti’nin tarım politikası, kulaklara, yoksul ve orta köylülere karşı tutumu hakkında –yer yer hatalar da içeren- çeşitli değerlendirmeler yapıyor. Ancak Carr bu bölümde “Che”nin söylediklerini doğrulayacak bir şey söylemiyor; yani o “Che”nin ileri sürdüğünün tersine, “1925 yılında başlayan kıtlıktan SBKP genel sekreterliğinin ancak 1930 yılında haberi oluyor” türünden anlamsız ve haksız saptamaları –açıkça olsun ya da üstü örtülü bir biçimde olsun- asla ve asla doğrulamıyor. Tam tersine Carr; kentlerin, Kızılordu’nun ve tekniksel tarım ürünleri üreten bölgelerin ihtiyacını karşılayacak ölçüde tahıl toplanmasının tehlikeye düştüğü zamanlarda, Stalin de içinde olmak üzere Parti liderlerinin önemli kırsal bölgelere kişisel olarak giderek kulakların sabotaj çalışmalarının etkisizleştirilmesi için doğrudan müdahalelerde bulunduklarını anlatıyor. Yani Parti, gerek yerel komiteleri aracılığıyla ve gerekse Merkez Komitesi düzeyinde gelişmeleri sürekli olarak

izliyor, kendi içinde tartışıyor ve çeşitli müdahalelerde bulunuyordu.

”

” ”

”

” ” 3) Şu çok önemli noktayı unutmamak gerek: Tarımın kollektifleştirilmesi, yüzmilyonlarca insanın katıldığı ve Parti’nin güç koşullarda milyonlarca kulağa ve onları destekleyen diğer gerici ögelere karşı gerçekleştirdiği dev bir sınıf savaşıydı. Dahası bu, dünya tarihinde İLK KEZ gerçekleştirilen, dolayısıyla iktidarın ele geçirilmesiyle sonuçlanan siyasal devrimden farklı olarak Parti’nin, geçmişte yararlanabileceği herhangi bir örneğin olmadığı bir ekonomik-toplumsal devrimdi. (Bundan farklı olarak Ekim Devrimi’ni yöneten Bolşevik Partisi, 1871 Paris Komünü Devrimi ve 1905 Rusya Devrimi gibi örneklerin deneyimlerinden yararlanabilmişti.) Buna Parti’nin bu savaşı; yer yer askerî provokasyonlar biçimini alan emperyalist kuşatma, sosyalist sınıflaşmanın Sovyet işletmelerinde çalışan burjuva uzmanlar tarafından değişik biçimlerde sabote edildiği, hattâ Parti’nin ve sosyalist devletin üst kademelerinde yer alan sallantılı ve oportünist ögelerin varlığı koşullarında gerçekleştirdiğini eklemek gerek. O hâlde, Parti yönetiminin ve onun kırsal alanlardaki komitelerinin bu karmaşık ve zorlu süreçte zaman zaman hatalar yapması, nesnelerin doğası gereği idi. Hattâ Stalin’in de belirttiği gibi,

”

” ” “Parti örgütlerinin yanlışları ve sınıf düşmanının açık provokasyonları sonucu, 1930 Şubatının sonunda, kollektifleştirme temelde şüphe götürmez bir biçimde başarılı olduğu hâlde, bazı bölgelerdeki köylülerde ciddi bir hoşnutsuzluğun tehlikeli belirtileri görülmeye başlandı. Bazı yerlerde kulaklar ve ajanları, köylüleri açıkça anti-Sovyet eylemlere kışkırtmayı bile başardılar.” (SBKP (Bolşevik) Tarihi, İstanbul, Aydınlık Yayınları, 1975, s. 374) Parti yönetimi bu hatalı eğilimlere karşı gereken ideolojik ve örgütsel düzeltme savaşımını yürüttü ve tarımın, son derece büyük, hattâ yaşamsal bir değer ve önem taşıyan kollektifleştirilmesi programını başarıya ulaştırdı. Lenin’in de öngördüğü ve yaşamış olsaydı gerçekleştirmek için uğraşacağı bu devrim, sadece tarım üretiminde büyük bir ileri atılım ve dolayısıyla Sovyetler Birliği’nin sınıflaşmasının güvence altına alınması anlamına gelmiyordu; bu aynı zamanda kapitalizmin restorasyonu için güçlü bir taban oluşturan, ülkedeki son sömürücü sınıf olan ve karşı-devrimin yolunu açmaya çalışan kulakların ortadan kaldırılması ve sosyalist devrimin daha da derinleştirilmesi anlamına geliyordu. Kendine zar-zor yeten, traktör ve diğer modern tarım araç ve tekniklerinin kullanımına elverişsiz, verimsizliğe mahkûm, sayısı hızla artan işçi sınıfını ve kentleri doyurma ve hızla büyüyen sanayiye hammadde sağlama yeteneğinden yoksun olan Rusya tarımı sosyalist sanayinin gerisinde kalmamalı, o da sosyalist bir dönüşüm yaşamalıydı. Bunun yolu da milyonlarca küçük çiftlikten oluşan Rusya kırının, Makina Traktör İstasyonları tarafından desteklenen sovhozlar ve kolhozlar biçiminde yeniden örgütlenmesiydi. Bu bakımdan, Stalin’in şu saptaması bütünüyle doğrudur:

”

” “Bu, köklü bir devrimdi, toplumun eski bir niteliksel durumdan yeni bir niteliksel duruma sıçrayışydı, sonuçları bakımından Ekim devrimine eşitti.” (aynı yerde, 370-71)

”

” ”

”

” ” 4) Aşağıda Prof. Grover Furr’dan sunduğum alıntıdan da (“SSCB’ndeki Kollektivizasyon Çok Sayıda Avrupalı’nın Yaşamını Kurtardı”)

”

” ” görülebileceği gibi, Rusya’da eskiden beri belirli aralıklarla kıtlık yaşanmaktaydı. (Furr’un The Georgian Times’a verdiği mülâkatın tümünü görmek isteyenler, Sosyalist Forum’da yayınlanmış olan “Stalin ve Stalinizm” başlıklı yazıya bakabilirler.) 1932-33 kıtlığı kulakların (=zengin köylülerin), tarımın kollektifleştirilmesine karşı kaçınılmaz bir biçimde gelişen direniş ve sabotaj eylemleri yüzünden çok sayıda insanın ölümüne yol açtı. Batı emperyalist burjuvazisinin de desteklediği anti-komünist tarihçi ve politikacılar ve özellikle Ukrayna milliyetçileri ve faşistleri “Holodomor” adını verdikleri bu olayı, Stalin’in ve Sovyet rejiminin Ukrayna halkına karşı gerçekleştirdiği bir kırm, hattâ bir jenosid olarak pazarlamaya çalışıyorlar. Tabii bu çabaların hiçbir bilimsel temeli ve geçerliliği yok.

”

” ”

”

” ” 5) Herkesin görüşlerini özgür bir biçimde söyleme ve dile getirme hakkı var. Ancak, eleştiri yapmak, bir görüş dile getirmek kendisiyle birlikte bir sorumluluk da getirir. Ciddi konularda kalem oynatırken, ciddi bir zihinsel emek harcamak ve eleştiri ve uyarılardan öğrenmeye açık olmak gerekir. Öte yandan şu ya da bu konuda görüş belirtenler, hangi bilgiyi nereden, hangi kaynaktan aldıklarını denetlemekle, bu kaynakların güvenilir olup olmadığını incelemekle de yükümlüdürler. Emperyalist burjuvazinin ve diğer sömürücü sınıfların, devrime, komünizme, Marksizm-Leninizme ve ulusal kurtuluş savaşlarına ve hattâ kendilerine boyun eğmeyen küçük ülkelere/ devletlere karşı onyıllardır korkunç bir dezenformasyon ve kara propaganda savaşı sürdürdüğü bir dünyada yaşadığımızı unutmaya hiç kimsenin hakkı yok. Bu anti-komünist safsatalara bir kaç örnek: Lenin’in, “Eğer omlet yapmak istiyorsanız bir kaç yumurta kırmayı kabul etmeniz gerekir” dediği, Stalin’in “Bir Sovyet traktörü on yabancı komünistten daha değerlidir” ya da “Papa’nın kaç tümeni var ki?” dediği ileri sürülür. Ama bu savları ileri sürenler size herhangi bir kaynak göstermezler. Gösteremezler de. Ayrıca, -Sosyalist Forum yazarlarından- Ulak’ın şu değerlendirmesine de katıldığımı belirteyim:

”

” ” “Öyleyse doğru dürüst okumak, tekrar tekrar okumak, dünyayı değiştirme cesareti taşıyan devrimci kıvamdaki gençlerin düsturu olması gerekiyor. Mihmandarlığına soyunanların ise bu düsturu on kat fazla önemsemesi, bu günkü ideolojik saldırı koşullarında çok daha fazla önem kazanıyor.” Tam da burada Engels’in 5 Ağustos 1890’da Conrad Schmidt’e yazdığı

mektupta, “tarihsel materyalizm üzerine boş tümceler kurmak”la yetinenleri eleştirirken söylediklerini aktarmak isterim:

”

” ” “Siz ki, daha şimdiden gerçekten bir şeyler yapmış bulunuyorsunuz, kuşkusuz, partiye katılmış genç edebiyatçılardan, ekonomiyi, ekonomi tarihini ve ticaret, sanayi, tarım, toplumsal oluşumlar tarihini incelemek zahmetine katlananların ne kadar az olduğunu gözlemlemiş olmalısınız. Kaç kişi tanır Maurer’i, yalnızca isim olmaktan öte? Bu, her güçlüğü çözümleyecek olan kendini beğenmiş gazeteci bilgiçliğidir sanki, ama sonuçlar da ona göredir işte! İnsanın zaman zaman diyesi geliyor ki, sanki bu beyler, her şey, her zaman işçilere yeter sanıyorlar. Bu baylar, Marx’ın, en iyi yapıtlarının işçilere göre henüz yeterince iyi olmadığını nasıl düşündüğünü, işçilere mükemmelin altında bir şey sunulmasına nasıl bir cinayet gibi baktığını bir bilselerdi!...” (K. Marx-F. Engels, Felsefe İncelemeleri, Ankara, Sol Yayınları, 1979, s. 184)

”

” ”

”

” ” 6) Son olarak şunu söyleyeyim: Burada (“1917 Öncesi ve Sonrası” adlı derlemede) sunulan yaklaşık 100 sayfalık metinde, “Che”nin sunduğu alıntı YER ALMIYOR. O hâlde ona aşağıdaki alıntıyı NEREDEN ALDIĞINI sorma hakkımız var:

”

” ” “1925 yılında başlayan kıtlıktan SBKP genel sekreterliğinin ancak 1930 yılında haberi oluyor, bu süre içinde Genel sekretere sürekli (Ukrayna ve kırımda ihanetten söz edilmesi yerine) birtakım önerilerin sunulması vs. ile uyutulması olaylarını (Engelsi getirin o ne diyor bakalım demesini yazmayım da alınma) anlatmama gerek var mı?”

”

” ”

”

” ”

”

” ”

”

” ” EK: SSCB’ndeki Kollektivizasyon Çok Sayıda Avrupalı’nın Yaşamını Kurtardı

”

” ” The Georgian Times, 19 Ekim 2010

”

” ”

”

” ” Ben, uzun süredir kollektivizasyon ve kıtlık (Holodomor) konularına ilgi duymaktayım.

”

” ”

»

» » Ben yıllardır, Sovyetler'deki kıtlıklar konusunda dünyanın en iyi araştırmacısı olan West Virginia Üniversitesi profesörü Dr. Mark Tauger ile iletişim halindeyim. Ne anti-komünist ve ne de pro-Stalin ya da pro-komünist olan Tauger, diğer araştırmacılardan farklı olarak tümüyle objektif bir araştırmacıdır. O sadece gerçeği keşfetmeye çalışmaktadır.

»

» »

»

» » Tauger'e göre Rusya tarihinde, yaklaşık her iki ya da üç yılda bir olmak üzere yüzlerce kıtlık yaşanmıştır. 1920-21'de, 1924'de, 1927'de ve 1928'de de ciddi kıtlıklar yaşandı.

»

» »

»

» » G. Times: Neden bazı tarihçiler kolektivizasyonun ve sınıileşmenin Stalin'in ve Bolşeviklerin en büyük hataları olduğunu düşünüyorlar?

»

» »

»

» » G. Furr: Tauger 2001'de, 1928 kıtlığı üzerine, "Tahıl krizi mi yoksa kıtlık mı?" başlıklı bir makale yayımladı. 1920-21 yıllarının "Volga kıtlığı"nı kısmen, yaşanan acıları gözler önüne seren dehşet verici fotoğraflar çekmiş olan Nansen yardım komisyonundan ötürü iyi biliyoruz. Ancak, 1924 ve 1927-28 kıtlıkları büyük ölçüde görmezden gelindi. Görmezden gelmedikleri durumlarda anti-komünist araştırmacılar bunların "kıtlık" olduğunu reddediyor ve onları "bölgesel ve yerel sorunlar" olarak adlandırıyorlar.

»

» »

»

» » Onlar, Rusya'da büyük ya da küçük boyutlarda kıtlıkların çok sık meydana geldiği olgusunu gizlemek için böyle davranıyorlar. Anti-komünist yazarlar insanları, böylesi kıtlıkların kolektivizasyona kadar olan dönemde seyrek olduğuna inandırmaya çalışırlar. Fakat aslında, kıtlıklar yaygındı ve kolektivizasyon esas itibarıyla, durmadan yinelenen bu sorunu çözme girişimiydi.

»

» »

»

» » Churchill, İkinci Dünya Savaşı dönemi anılarını anlattığı Hinge of Fate adlı kitabında yer alan ünlü bir pasajda Stalin'in ellerini havaya kaldırarak şu sözleri söylediğini aktarır:

»

» » "On milyon. Korkunç bir şeydi. Dört yıl sürdü. Periyodik kıtlıklardan sakınmak için toprağı traktörlerle sürebilmek mutlak bir gereklilikti."

”

” ”

”

” ” Churchill bu ciltleri yıllarca sonra yazdı ve o sıralar belleği büyük olasılıkla kusursuz olmaktan uzaktı. Fakat hiç kimse Churchill’in “periyodik kıtlıklardan sakınma”ya ilişkin bu pasajı uydurduğunu ileri sürmedi. Gerçekten de, bu (Churchill’in kıtlıklar hakkında söyledikleri- G. A.) doğrudur.

”

” ”

”

” ” Tauger hâlihazırda, daha eski tarihlerde meydana gelen kıtlıklar üzerinde çalışıyor.

”

” ”

”

” ” Dolayısıyla, sınırlanmayı finanse etmek için gerçekten de zorunlu olmakla birlikte, kolektivizasyona sadece bu amaçla girilmemişti. O, çok sayıda insanın yaşamını yitirmesine yol açan periyodik kıtlıklara son vermek için de zorunluydu.

”

” ”

”

” ” Ve 1932-33 kıtlığı, temel nedeni savaşın yol açtığı devasa yıkım olan 1946-47 savaş sonrası kıtlığı sayılmazsa, son kıtlık oldu. 1932-33 kıtlığı tartışmalarında bu olgu hep gözlerden saklanır.

”

” ”

”

” ” Kollektivizasyon tabii ki ölümlere yol açtı! Bunu hiç kimse yadsımadığı gibi ben de yadsımıyorum.

”

” ”

”

” ” Kollektivizasyona gitmemek de ölümlere yol açacaktı. Statüko, kıtlıklar nedeniyle ölümlere yol açıyordu... Yeni Ekonomik Politikayı (=NEP) sürdürmek de kıtlık kaynaklı ölümlere yol açacaktı.

”

” ”

”

” ” Demek ki, eldeki bütün seçenekler ölümlere yol açacaktı. Bu konuya iki tarzda yaklaşılabilir: Birincisi-kimler ölecekti? Ve ikincisi ne kadar insan ölecekti?

”

” ”

”

” ” Kollektivizasyon, köylere egemen olan zengin köylüleri (“kulak”) hedef alıyordu. Statüko esas dikkati, en yoksulların çektiği acı üzerine yoğunlaştırıyor. Statüko, yoksullara karşı zenginleri gözetiyordu. Kollektivizasyon, zenginlere karşı yoksulları gözettiler. Aslına bakılırsa, yiyecek maddelerini satın alıp daha sonra fiyatları yükseltebildikleri için zenginler kıtlıklar sırasında daha da zenginleşiyorlardı.

”

” ”

”

” ” Kollektivizasyon olmasaydı kaç kişi ölürdü? Burada bir sürü olasılık var. İşte bir tanesi. Savaş – Bolşevikler, Avrupa devletlerinin içinde yer aldığı ve belki Japonya’nın da katılacağı şu ya da bu bağlaşmanın er ya da geç SSCB’ni işgal edeceğini düşünüyorlardı. Bu aynen gerçekleşti.

”

” ”

”

” ” Kollektivizasyon sayesinde sınıileşme sağlandı. Sınıileşme olmaksızın SSCB modern bir ordu kuramazdı.

”

” ”

”

” ” Beklentilere uygun olarak, tümüyle masum 28 milyon Sovyet yurttaşını öldüren Naziler neredeyse SSCB’ni ele geçireceklerdi.

”

” ”

”

” ” 12 Mart 2012